

Motion till riksdagen 2025/26:3362

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

En human och rättssäker politik för människor på flykt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnkonventionen ska få fullt genomslag i utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid alla tillfällen ha barnets bästa i centrum och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnspecifika asylskäl och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka asylsökande barns rätt att återförenas med sina föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte splittra familjer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppta utredningen gällande medicinska åldersbedömningar samt stärka rättssäkerheten för medicinska åldersbedömningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut gällande uppehållstillstånd ska utgå från ansökningstillfälle och inte beslutstillfälle när det gäller om personen ska betraktas som barn eller inte, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att unga personer med stark anknytning till Sverige ska ges större möjligheter till uppehållstillstånd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra de förslag som lagts fram i SOU 2017:84 gällande praktiska verkställighetshinder och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja dagersättningen för asylsökande och ukrainska flyktingar som får skydd enligt massflyktsdirektivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en kriskommission mot barnfattigdom och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar och andra som flyttar till Sverige ska ha samma rätt till föräldraförsäkring som andra och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar och andra som flyttar till Sverige ska ha samma rätt till barnbidrag som andra och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar och andra som flyttar till Sverige ska ha samma rätt till flerbarnstillägg som andra och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar och andra som flyttar till Sverige ska ha samma rätt till bostadsbidrag som andra och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar och andra som flyttar till Sverige ska ha samma rätt till merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag som andra och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar från Ukraina ska ges samma rättigheter till barnbidrag och andra bosättningsbaserade rättigheter som gäller för andra som är folkbokförda i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkbokföring vid beviljande av ettåriga uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flyktingar från Ukraina ska ges samma rätt till LSS som andra som är folkbokförda i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjd dagersättning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt till CSN för ukrainska flyktingar och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra permanenta uppehållstillstånd vid första asylbeslutet som huvudregel och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte retroaktivt riva upp alla permanenta uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheten för barn som saknar uppehållstillstånd, barn födda utomlands och barn med okänt medborgarskap att bli svenska medborgare och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte införa någon slags angiverilag och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundskoleutbildningen ska vara obligatorisk för asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn med tillfälligt uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra preskription av alla avlägsnandebeslut och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera systemet för verkställighetshinder och ny prövning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra även för åldersuppskrivna personer att förvärva medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha en migrationspolitik som skapar säkra och lagliga vägar till EU och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom migrationspolitiken säkerställa en fungerande och rättvis fördelning av ansvar som

- utgår från människors säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter, och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla rättssäkerheten och respektera rätten att söka asyl och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ge ett humant och rättssäkert skydd till människor som behöver fly krig och förföljelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att människor på flykt ska ha rimliga chanser att söka och få skydd och goda förutsättningar att etablera sig i samhället och tillkännager detta för regeringen.
 35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förutsättningarna för att sätta en individ i förvar tydligt bör regleras i lag, så att det endast används när det är strikt nödvändigt och under så kort tid som möjligt, och tillkännager detta för regeringen.
 36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn i enlighet med barnkonventionen aldrig ska placeras i förvar och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att goda levnadsförhållanden vid screening- och gränsförfarandet måste garanteras för alla och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till information, tolk, juridisk hjälp, hälso- och sjukvård och utbildning vid screening- och gränsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undvika tillämpningen av påskyndade gränsförfaranden i nationell rätt och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte bör acceptera konceptet med tredje länder och tillkännager detta för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska se till att alla som överklagat ett beslut om att återvända får stanna till dess att ärendet slutgiltigt avgjorts, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell övervakningsmekanism för grundläggande rättigheter bör få full tillgång till att

- övervaka asylprocesserna och ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna bidra till ansvarsutkrävande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utökat kvotflyktingsystem och regler om vidarebosättning och tillkännager detta för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler möjligheter att ta emot skyddsbehövande genom familjeåterförening eller arbetskraftsinvandring eller som studenter och tillkännager detta för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett system med humanitära visum inom EU och tillkännager detta för regeringen.
 46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående återställa antalet kvotflyktingar från nuvarande nivå på 900 till 5 000 och tillkännager detta för regeringen.
 47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för anhöriginvandring bör underlättas i nationell lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
 48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla som beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska ha rätt och möjlighet att återförenas med sin familj och tillkännager detta för regeringen.
 49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och utveckla Sveriges regelverk för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
 50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inom arbetskraftsinvandring ska bli enklare för företag att rekrytera, att handläggningstiderna ska kortas och att arbetstagarnas rättigheter ska förbättras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se ökade möjligheter till omplacering av asylsökande och ett avskaffande, eller åtminstone försvagande, av förstalandsprincipen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Barns rättigheter i centrum

Barnrättskommittén framställde under 2023 en rapport där man kategoriskt utvärderade huruvida Sverige uppfyllde sina konventionsåtaganden. Rådande konsensus är att vi som land har storskaliga brister och kontinuerligt kränker barns rättigheter, särskilt för de grupper som är mest utsatta och vars rättigheter det är viktigast att skydda. Att som barn vara asylsökande eller statslös är bland det farligaste som finns; därför är det mycket oroande att regeringens och Tidöpartiernas politik gör att Sverige som land ytterligare kommer att inskränka de få rättigheter och tryggheter som denna grupp har. Den migrationspolitik som i dagsläget förs från Tidöpartiernas håll ämnar stänga dörrar för så många barn som möjligt och misstänkliggöra de få som faktiskt lyckas ta sig hit. Det verkar som att man fått det hela om bakfoten; asylsökande barn har inte skyldigheter gentemot oss, det är vi som har skyldigheter gentemot dem. Det är vår uppgift att upprätthålla alla barns rättigheter, oavsett deras nationalitet.

FN:s kommitté för barns rättigheter delar även vår syn på Tidöavtalets målsättning och uttrycker stark oro för de 33 restriktiva migrationsreformer man föreslagit som ytterligare begränsar asylsökande barns rättigheter. Miljöpartiet förespråkar, i kontrast till Tidöpartierna, en migrationspolitik som kännetecknas av medmänsklighet och empati, där barns rättigheter respekteras och tillgodoses. Vi vill därför utifrån Barnkommitténs rapport framställa förslag i enlighet med dess slutsatser och utarbeta en migrationspolitik som sätter barnen i främsta rummet.

Barnkonventionen

När Sverige år 1990 ratificerade barnkonventionen förväntades det att den skulle få stort genomslag samt förstärka barns rättigheter och förbättra barns generella status inom det internationella samfundet. Inte minst förväntades detta av Sverige, ett av de första länderna att skriva under konventionen. Det vi istället sett är tvister mellan FN och Sverige, där vi som land kontinuerligt kritiserats för vår bristfälliga praktiska implementering av barnkonventionen i svensk lag. Stark kritik har riktats mot det bristfälliga utrymme barnkonventionen getts i utlänningslagen, och särskilt fokus har legat på frånan av att i alla tillfällen se till barnets bästa. Principen om att alltid beakta vad som anses som barnets bästa är ett absolut fundament i konventionen och bör genomsyra hur övriga bestämmelser ska tolkas och appliceras. Därför föreslår vi att

riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att barnkonventionen måste få fullt genomslag i utlänningslagen.

Barnets bästa

Svensk migrationspolitik som den är utformad, och fortsätter att utformas i Tidöavtalet, påvisar stora brister från ett barnrättsperspektiv. Den restriktiva migrationspolitik man förespråkar är i stor utsträckning utformad på basis av undantag, inte regel, och när man höjer tröskeln för såväl vuxna som barn, när barn blir utvisade till länder de saknar någon som helst koppling till, när barn utvisas utan sina familjer eller när barn utvisas till länder där de hotas till livet, påvisar man tydligt att principen om barnets bästa inte är någonting som appliceras i praktiken. Miljöpartiet förespråkar därför att principen om att alltid beakta vad som bedöms vara barnets bästa ska få ytterligare och explicit genomslag i utlänningslagen samt att man genomför en utredning om hur myndigheter rent praktiskt ska applicera denna bestämmelse. Detta är i enlighet med barnrättskommitténs rekommendationer och bör präglade varje aspekt av barns asylansökningsprocess.

Hur bedömningen av barnets bästa görs i praktiken får också stora följder för utfallet vid ansökan om internationellt skydd. Om ett barn i en familj får sin sak prövad först eller om det först är förälderns sak som prövas kan exempelvis leda till helt olika utfall vad gäller barnets bästa. Idag bedöms förälderns situation först och sedan ställer myndigheterna typiskt sett frågan om barnets bästa är att stanna i Sverige utan sin förälder eller att följa med mamman eller pappan till hemlandet. För att barnets bästa ska få genomslag fullt ut behöver barnets situation bedömas först. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att vid alla tillfällen ha barnets bästa i centrum.

Barnspecifika asylskäl

Barn kan förföljas på samma grunder som en vuxen, men även barn på flykt är de facto mer utsatta än vuxna, just eftersom att de kan utsättas för förföljelse som grundar sig i att de är barn. Barn som får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd och utvisas kan utsättas för barnspecifika hot som direkt kränker deras rättigheter. Det är därför ytterst problematiskt att man inte tar hänsyn till detta i asylprocessen. Det handlar om rättigheter som barn åtnjuter just för att de är barn, rättigheter som man inskränker genom att neka dem uppehållstillstånd. Barnspecifika asylskäl kan handla om att barn, i

det fall de utvisas, kan tvingas ingå barnäktenskap eller bli barnsoldater eller utsättas för könsstympning.

Det är därför oerhört beklagligt att barnspecifika asylskäl ofta försummas eller bortprioriteras i bestämmandet om uppehållstillstånd. Detta sker trots att ett uppehållstillstånd bör bedömas ligga i barnets bästa intresse. Att barnspecifika asylskäl inte prioriteras grundar sig huvudsakligen i en bristfällig rättsprocess från ett barnperspektiv. I vissa fall ges inte barn tillräcklig möjlighet att berätta om sina asylskäl; det kan handla om att barnet i fråga inte fått tillgång till tolk eller tillräckligt med information om hur asylprocessen ser ut eller att barnet inte ges tillräckligt med stöd och förtroende för att våga berätta.

I andra fall handlar det om att rättsprocessen är helt bakvänd. Ett barn kan ha goda förutsättningar för att få uppehållstillstånd, men på grund av att föräldrarnas asylskäl prioriteras framför barnets så bedöms det ligga i barnets intresse att inte skiljas från sin familj, även om barnet vid utvisning hotas av barnspecifik förföljelse. Detta tyder på en oerhörd brist i fråga om både asylprocessens rättssäkerhet och appliceringen av barnkonventionens stadgar. Ett barn som omfattas av barnspecifika asylskäl ska få sitt ärende betraktat i första hand; efter det kan man applicera barnets rätt att inte skiljas från sin familj.

Barnspecifika asylskäl måste bearbetas tydligare i migrationslagstiftningen, både rent juridiskt och även praktiskt i applikationen. Detta dels för att säkerställa rättssäkerheten i asylprocessen för barn, dels för att Sverige till fullo ska kunna fullgöra sina konventionsåtaganden. Även barnrättskommittén yrkar på att Sverige ska integrera barnspecifik förföljelse i migrationslagstiftningen samt säkerställa att barn som ansöker om asyl bedöms utifrån ett individuellt perspektiv. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om genomförandet av förslagen kring barnspecifika asylskäl.

Barn har rätt att återförenas med sin familj

Enligt barnkonventionen är det varje barns rätt att inte behöva skiljas från sina föräldrar, och i de fall detta inträffar har de rätt att återförenas med sin familj. Familjen har en fundamental betydelse för barns utveckling och det är ofta där man känner sig som tryggast. När barn separeras från sina föräldrar kan det ha förödande konsekvenser för barnen, både psykologiskt och för deras reella livsutsikter. Att separeras från en förälder kan ha långtgående konsekvenser för barns psykologiska mognad. Barn kan exempelvis utveckla svårigheter med att känna tillit eller knyta meningsfulla band till folk i sin

omgivning. Röda Korset har uppgivit i sin rapport Konsekvenser av den nya lagen att många föräldrar inte klarar av att bibehålla kontakten med sina barn på lång distans, eftersom barnen bara gråter när de ringer.

Att situationer som denna inte står ut från mängden kan i stor utsträckning tillskrivas det försörjningskrav som åligger efter tre månader. Försörjningskravet har en rad oavsedda konsekvenser. Dels leder det till att människor som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd tar första bästa jobb istället för att exempelvis validera en högre utbildning och därefter ta ett mer kvalificerat arbete. Detta leder inte enbart till en åtstramad ekonomisk situation för individen, utan även till att andra asylsökande trycks undan från arbetsmarknaden för att det saknas jobb som de är kvalificerade för. Det hela resulterar i en ond cirkel som försvårar integration och inskränker barns rätt att vara med sina föräldrar.

Även barnens integration i samhället försvåras för varje år som går innan de kommer in i den svenska skolan. Ett barn som börjar i svenska skolan i årskurs ett har goda chanser att gå ut nian med lika goda resultat som svenskfödda barn, medan ett barn som börjar skolan några år senare har sämre möjligheter. Barn som börjar i en svensk skola först i högstadiet har svårt att klara målen för årskurs nio. Därför är det av central betydelse för barnens integration att de inte först väntar kvar i flyktingläger i flera år medan föräldrarna lär sig svenska och letar fast jobb och en tillräckligt stor bostad.

Att försörjningskravet leder till sådana konsekvenser är varken nytt eller det enda sättet som det försvårar familjeåterförening. Att i första hand erhålla en inkomst eller bostad som bedöms som tillräcklig kan vara svårt nog, att det därtill ska tillkomma extra kostnader och krav beroende på barnens åldrar och boarea gör det nästintill omöjligt för en person som nyligen etablerat sig i Sverige att återknyta med sin familj, särskilt om man har flera barn. Eftersom det ofta är män som först tar sig till Sverige, för att sedan återförenas med sin familj i landet genom lagliga och säkra vägar, leder försörjningskraven och de långa väntetiderna till att kvinnor och barn befinner sig i oerhört utsatta situationer. I värsta fall befarar vi att det kommer att innebära att fler kvinnor och barn ser sig tvingade att ge sig ut på farliga flyktvägar med livet som insats.

Med flera år av försörjningskrav i backspeglarna kan vi konstatera att det varken hjälper människor att integreras i samhället eller att etablera ett stabilt liv. Istället har lagen fungerat som ett effektivt sätt att splittra barn från sina föräldrar, försämrat asylsökande/nyanländas psykiska hälsa och ökat ovissheten om ett liv i Sverige. Vi ser det därför som oerhört angeläget att inte skärpa försörjningskraven så att färre

människor får återförenas med sina familjer. Vi vill i stället avskaffa försörjningskraven för familjeåterförening för alla. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka asylsökande barns rätt att återförenas med sina föräldrar.

Familjer ska inte splittras när barnen fyller 18 år

När barn kommer till Sverige som anhöriga till en förälder som fått asyl eller arbetstillstånd men inte själva har asylskäl har systemet med tidsbegränsade uppehållstillstånd lett till en oönskad effekt, nämligen att familjen splittras igen när barnet fyllt 18 år, om inte barnet hunnit få ett permanent uppehållstillstånd innan 18 årsdagen.

För att hantera bland annat den här situationen infördes en ytterligare humanitär skyddsgrund 2021 där vuxna som har en särskild anknytning till Sverige kan beviljas uppehållstillstånd. Denna grund har regeringen avskaffat. Det har fått allvarliga konsekvenser för barn som tvingas att leva med oro för om de kan fortsätta att stanna i Sverige. Det skulle också splittra familjer. Ditt barn slutar inte att vara ditt barn enbart för att det blivit myndigt. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att inte splittra familjer för att ett barn fyller 18 år.

Utred den rättsosäkra medicinska åldersbedömningen

Barn har särskilda rättigheter just för att de är barn. Det är därför av största vikt att alla barn faktiskt får åtnjuta dessa rättigheter. Den medicinska åldersbedömning som togs fram i början av 2000-talet har fått stor kritik för att bedömningen i många fall är godtycklig och baserad på sannolikhet samt att Rättsmedicinalverkets metod saknar tillräckligt vetenskapligt underlag för att bedömas vara tillförlitlig. Den medicinska åldersbedömningen leder i flera fall till att barn felaktigt bedöms som vuxna, något som kan ha ödesdigra konsekvenser för deras asylprocess samt strider mot de konventionsåtaganden Sverige förpliktat sig att uppfylla.

Den oberoende granskning som skulle tas fram till 2024 för att bedöma huruvida metoden är sund eller inte lades istället ned av regeringen. Miljöpartiet ser med bestörtning på regeringens ovilja att vidta åtgärder för att komma till rätta med detta enorma rättssäkerhetsproblem. Rättsosäkra åldersbedömningar riskerar att beröva barn deras rättigheter genom att de berövas själva statusen som just barn. Miljöpartiet kräver att utredningen återupptas och slutförs samt att man fullföljer och implementerar de direktiv som utredningen rekommenderar. Detta krävs om medicinska

åldersbedömningar ska kunna användas. Det krävs också för att Sverige ska kunna leva upp till barnrättskommitténs uppmaning att beslut ska vara möjliga att överklaga för den berörda parten och att man när det uppstår tvivel hellre friar än fäller. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att återuppta utredningen om medicinska åldersbedömningar.

Beslut om uppehållstillstånd ska utgå från ansökningstidpunkt, inte beslutstidpunkt.

En problematik med dagens lagstiftning är att rätten till uppehållstillstånd bedöms utifrån den asylsökandes ålder vid utfärdandet av uppehållstillstånd, inte den ålder då de ansökte eller anlände till Sverige. I många fall handlar det om att handläggningstiderna på Migrationsverket varit såpass långa att de som ansökte som barn har hunnit bli myndiga och därför bedöms utifrån kravbilden på vuxna som söker asyl.

Migrationsverkets och domstolarnas långa handläggningstider ska inte innebära en förlust av rättigheter för barn. Därför föreslår vi att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut gällande uppehållstillstånd ska utgå från ansökningstillfället och inte beslutstillfället när det gäller om personen ska betraktas som barn eller inte och tillkännager detta för regeringen.

Unga med stark anknytning till Sverige ska ges ökade möjligheter till uppehållstillstånd

De senaste årens exceptionellt långa handläggningstider i asylprocessen har inneburit dels att många asylsökande som kom till Sverige som barn har hunnit bli 18 år och därmed får sina asylskäl prövade som vuxna, dels att många utav dessa unga personer under handläggningstiden har hunnit skapa en stark anknytning till Sverige genom studier, fritidsaktiviteter och olika nätverk. Miljöpartiet kämpade hårt för att förhandla fram och driva igenom de tillfälliga regler som ger ensamkommande unga som drabbats av orimligt långa handläggningstider en ny möjlighet till uppehållstillstånd för gymnasiestudier istället för att avvisas från Sverige eller leva kvar här i ett skuggsamhälle i stor utsatthet. Lagen innebär att tusentals unga ensamkommande som har väntat länge på beslut och rotat sig i Sverige får möjlighet till uppehållstillstånd. Det finns dock också ungdomar som befinner sig i en liknande situation men som inte uppfyller lagens kriterier eftersom de sökte asyl i Sverige något senare eller väntade något kortare tid på beslut.

Miljöpartiet vill att unga personer med stark anknytning till Sverige ska ges ökade möjligheter till uppehållstillstånd. Det handlar ofta om välmotiverade ungdomar som har en starkare anknytning till Sverige än till något annat land. Många har fått sin utbildning i Sverige och många arbetar i äldreomsorgen och inom andra yrken. Detta bör i högre utsträckning beaktas i bedömningen av om de kan beviljas uppehållstillstånd på humanitär grund. Miljöpartiet vill därför att den humanitära grunden i utlänningslagen stärks istället för att avskaffas. Därför vill vi att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att unga personer med stark anknytning till Sverige ska ges större möjligheter till uppehållstillstånd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Barn har rätt till en skälig levnadsstandard

Tidöpartiernas ambition är uttalat att ge flyktingar minsta möjliga rättigheter och att göra livet i Sverige så dåligt som möjligt för människor som fått sin fristad här. De vill slå sönder principerna om generell välfärd för alla som är folkbokförda i Sverige och inskränka rättigheter för personer som fått uppehållstillstånd. Bland annat genom att vägra kvinnor som fött barn strax efter att de har fått uppehållstillstånd i Sverige rätt till föräldrapenning och barnbidrag samt dra in bostadsbidrag för nyanlända familjer och möjlighet för nyanlända med svåra funktionsnedsättningar att få merkostnadsersättning för t.ex. hjälpmedel och personlig assistans. De vill också inskränka möjligheten till omvårdnadsersättning. Det är en politik för ökad barnfattigdom.

Tidöavtalets förslag om sänkta ersättningar för asylsökande går stick i stäv med både barnkonventionens direktiv och barnrättskommitténs rekommendationer för att åtgärda Sveriges nuvarande bristområden. Varje barn har rätt till en skälig levnadsstandard, ett åtagande som i dagsläget försakas som resultat av de ökade ekonomiska klyftorna. Varje barn åtnjuter inte denna rättighet, vilket är smärtsamt påtagligt för asylsökande barn och deras familjer. Den rekommendation som ges av barnrättskommittén är istället att höja socialbidragen för familjer med asylsökande barn. Miljöpartiet motsätter sig diskriminerande inskränkningar av välfärden för människor på flykt och kräver istället höjd dagersättning och en kriskommission mot barnfattigdom.

Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att höja dagersättningen för asylsökande och ukrainska flyktingar som får skydd enligt massflyktsdirektivet samt att tillsätta en kriskommission mot barnfattigdom. Riksdagen ger även regeringen till känna som sin mening vad som anförs i motionen om att flyktingar och skyddsbehövande inte ska diskrimineras vad

gäller möjligheten till föräldraförsäkring, barnbidrag, bostadsbidrag, merkostnadsersättning, flerbarnstillägg samt omvårdnadsbidrag.

Obligatorisk grund- och gymnasieskola för asylsökande

Alla barn har rätt att gå i skolan, oavsett om de är asylsökande, statslösa eller har beviljats uppehållstillstånd. Så är fallet idag, barn har den rättigheten, men det är ändå långt ifrån alla av de som ansöker om eller som har beviljats uppehållstillstånd som faktiskt går i skolan. I vissa fall kan det handla om att kommunerna inte upplyst asylsökande familjer om möjligheten till skolgång. I andra fall kan det handla om att barn och föräldrar på grund av sin ovissa asylprocess inte känner att det är värt att påbörja en skolgång som man ändå kommer att fråntas. Skolgången är en fundamental del av barns liv. Det är i skolan man skaffar vänner, lär sig om olika samhällsfunktioner, utvecklar sitt kritiska tänkande samt lär sig om sina styrkor och förmågor. Skolan fungerar även som en trygg punkt för många barn; den skapar kontinuitet i vardagen och ger barn en tydlig mening.

Att skolplikt varken gäller för asylsökande eller barn med uppehållstillstånd gör att många går miste om den grundläggande skolgång de egentligen har rätt till. I de fall där barnen tidigare gått i skolan leder flykten från hemlandet ofta till att skolgången abrupt avbryts. Den ovisshet och omständighet som asylprocessen medför gör det inte enklare för barn att återuppta sin skolgång. I andra fall har barnen ingen tidigare skolgång, vilket i sig är en tröskel för att barn ska börja gå i skolan och kunna ta del av den fullt ut. Barn som missar en väsentlig del av sin skolgång möter även en brantare trappa i sin framtid och sitt yrkesliv. Det kan handla om att man retroaktivt behöver komplettera sin skolgång, vilket leder till att det dröjer innan man förmår att etablera ett stabilt liv. Det kan även handla om att man vill utbilda sig till ett visst yrke men saknar behörighet. Vi vet hur viktig skolan är för barns framtidsutsikter. Vi vet även att en bra skolgång från tidig ålder kan göra mycket för att förhindra socioekonomisk utsatthet.

Det är därför viktigt att skolplikten omfattar både barn som söker asyl och barn med tillfälliga uppehållstillstånd. Genom skolplikt skapar man en tydlig förbindelse mellan barn och samhälle samt minimerar risken för att falla mellan stolarna. För att förverkliga detta är det nödvändigt att det inte införs angiverilagar i skolan. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som sin mening vad som anförs i motionen om att grund- och gymnasieutbildning ska vara obligatorisk för asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn med tillfälligt uppehållstillstånd.

Stoppa angiverilagen

Människor som är papperslösa i Sverige har väldigt få rättigheter, men de har rätt till vård, och barn har rätt att gå i skolan. Det är grundläggande mänskliga rättigheter som gäller alla. Redan nu märker man att personer som behöver vård inte vågar gå till vårdcentralen. Detta kan få allvarliga konsekvenser.

Förskolan och skolan är en skyddsfaktor för barn som lever i utsatthet. Papperslösas situation i Sverige är mycket svår. Rädslan för att skickas tillbaka till ett ännu värre öde gör att många vuxna och barn lever med en stor oro. Förskolan och skolan är särskilt viktiga för barn som lever i sådan utsatthet. Det är därför allvarligt att det kommer signaler om att föräldrar känner rädsla för att låta sina barn gå till förskolan och skolan.

En angiverilag underlättar inte för människor att ta sig ur skuggsamhället, det görs enbart mörkare för de som lever i det, samtidigt som dess omfång riskerar att utvidgas. En angiverilag riskerar att minska de få kontaktytor som papperslösa har med samhället och driver dem ännu längre bort.

Angiverilagen har mött starka protester från de fackföreningar som organiserar läkare, sjuksköterskor, omsorgspersonal, bibliotekarier, lärare, socialsekreterare och andra medarbetare i välfärden. Att förpliktiga människor genom lag att bryta mot sin grundläggande yrkesetik urholkar tilliten till välfärdens institutioner. Det är en seger att protesterna fick regeringen att backa så att skola, vård och andra kommunala verksamheter inte omfattas av kravet på att ange papperslösa.

Det nya förslaget på angiverilag, eller så kallad informationsplikt, omfattar sex statliga myndigheter. Även angiveri i dessa verksamheter är problematiskt. Dessutom riskerar även angiveri i dessa verksamheter få liknande konsekvenser även vad gäller t.ex. rädslan för att söka vård. Skatteverket är en av de myndigheter som föreslås omfattas av angiverilagen och samtidigt är Skatteverket den första myndighet som får information om nyfödda barn i vården. Om kvinnor som ska föda barn blir för rädda för att åka till förlossningsvården och i stället föder hemma kan det innebära livsfara både för barnet och för den födande kvinnan. Om personer väntar med att söka vård kan deras hälsa förvärras, med allvarliga konsekvenser som följd.

Ukrainska flyktingars rättigheter måste stärkas

Det borde vara en självklarhet att ge ukrainska flyktingar som får skydd genom massflyktsdirektivet samma sociala förmåner som andra flyktingar som fått uppehållstillstånd har rätt till. Med tillgång till sjukvård, föräldrapenning, barnbidrag,

bostadsbidrag och etableringsersättning hade personer från Ukraina getts bättre förutsättningar att jobba, leva och bo i Sverige. Frånvaron av dessa grundläggande förmåner skapar sociala problem för såväl vuxna som barn och försämrar möjligheterna till integration i det svenska samhället. Miljöpartiets uppfattning är att ukrainska flyktingar, precis som alla andra som är folkbokförda i Sverige, bör ha tillgång till samtliga bosättningsbaserade rättigheter och LSS. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Miljöpartiet har upprepade gånger agerat i riksdagen för att ukrainska flyktingar ska få samma villkor som andra som får uppehållstillstånd i Sverige. Möjligheten att folkbokföra sig är en nyckelfråga i sammanhanget. De nya reglerna som innebär folkbokföring efter ett år i Sverige är ett steg i rätt riktning, men Miljöpartiets uppfattning är att personer borde folkbokföras redan när de beviljas ett minst ett år långt uppehållstillstånd. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Miljöpartiet har drivit på för att Sverige ska verka för långsiktiga lösningar för de ukrainska flyktingarna som flytt till EU. Fyra år in i Rysslands fullskaliga invasion är det ohållbart att bevilja tillfälligt skydd ett år i taget. De måste ges en trygghet att de ska kunna rota sig i Sverige. Det fullskaliga kriget är inne på sitt fjärde år och vissa av dem som flytt till Europa har redan varit internflyktingar efter Rysslands övertagande av Krim 2014. Även om många drömmer om dagen de kan återvända till sina egna hem i Ukraina så behöver människor på flykt även kunna veta att de kan bygga ett liv och en framtid på den plats de fått skydd på oavsett hur länge de behöver eller kommer att vilja stanna här. Därför bör regeringen snarast presentera en lösning för hur de ukrainska flyktingarna ska kunna stanna i Sverige. Det vore allra bäst om samtliga EU-länder enades om gemensamma regler.

Permanent uppehållstillstånd är bra för människor och bra för Sverige

För människor som befunnit sig på flykt har ett permanent uppehållstillstånd inneburit trygghet - ett löfte om att här får du leva. Det är slutet på år av flykt. Att bara få korta tillfälliga uppehållstillstånd skapar ökad psykisk ohälsa och försvårar möjligheterna att bearbeta och behandla trauman. Tillfälliga uppehållstillstånd leder också till en sämre etableringsprocess eftersom ovissheten om hur länge man ska få stanna ofta gör det svårt för den nyanlände att fokusera på arbete och studier. Att få permanent uppehållstillstånd är bra för integrationen. Därför rekommenderas det av UNHCR att

flyktingar ska få permanenta eller i vart fall långvariga tillstånd. När du vet att du får leva kvar på en plats kan fokus fullt ut bli på etablering. Tryggheten är ofta en förutsättning för att kunna läka trauman från flykten och hemlandet. Permanent uppehållstillstånd ger den tryggheten. Miljöpartiet vill därför gå tillbaka till en ordning där huvudregeln är att skyddsbehövande beviljas permanent uppehållstillstånd vid första asylbeslutet.

Regeringen är nu på väg i rakt motsatt riktning. Utredningar har presenterats som föreslår att ingen som kommer till Sverige som flykting ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Detta bör stoppas. Förslaget skulle innebära att otryggheten enbart kan ta slut genom att man beviljas ett svenskt medborgarskap. Eftersom regeringen samtidigt vill göra det svårare för människor att bli svenska medborgare blir tiden än längre. Vissa personer har dessutom inte möjlighet att bli svenska medborgare med dagens bedömningar av id-handlingar från t.ex. Afghanistan och Somalia. Samma gäller de som Migrationsverket gett en ny ålder.

Det har även presenterats ett förslag om att de som redan har tillstånd ska bli av med dem. Det är rättsosäkert och strider mot varje fiber i svensk rättstradition att i efterhand ta tillbaka ett beslut som du byggt hela ditt liv på. Förslaget skulle även betyda de runt 5000 ensamkommande som fått permanent uppehållstillstånd genom gymnasielagen riskerar nu att åter kastas ut i osäkerhet efter år av kamp där de kämpat för att klara gymnasiet och nu blivit en del av vårt samhälle. Många tusen arbetande invandrare riskerar att utvisas. Förslaget måste stoppas i papperskorgen, där det hör hemma.

Stärk rättssäkerheten

Det centrala i asylrätten är att säkerställa att alla människor får ett skydd när de har en välgrundad fruktan för förföljelse eller för att drabbas av urskillningslöst våld i krig. Bedömningen är framåtsyftande och utgår ifrån omständigheterna som råder i hemlandet vid varje givet tillfälle. Förändrade omständigheter måste alltid beaktas. Prövningen av skyddsskäl måste vara rättssäker. Annars kan följden för den enskilde bli katastrofal.

Stärk rättssäkerheten i asylprocessen

Alla som söker asyl i Sverige ska vara säkra på att deras individuella asylskäl prövas och beaktas i enlighet med gällande rätt. Trots detta har påtagliga rättssäkerhetsbrister i den svenska asylprocessen uppmärksamats av flera insatser, däribland UNHCR, FN:s

kommitté för mänskliga rättigheter och RFSL. Kritiken handlar bl.a. om långa handläggningstider, bristande kompetens hos handläggare, tolkar och juridiska ombud, orimliga krav på den asylsökandes berättelser när det gäller särskilt hbtqi-personer och konvertit- och apostatärenden, bristande efterlevnad av barnkonventionen samt undermålig hantering av traumatiserade personer. Dessutom kunde Statskontorets översyn av Migrationsverket visa på att enhetligheten inom asylprövningen brister. Enhetlighet, att lika fall behandlas och bedöms lika, är en central aspekt av rättssäkerheten.

Sverige har även fått kritik från både Europadomstolen i 3 fall och av FN:s granskningskommittéer i asylärenden i totalt 17 fall under bara de senaste tio åren. Kritiken har bl.a. handlat om att Sverige utvisat konvertiter och funktionsnedsatta och därför brutit mot rätten till liv samt förbudet mot tortyr och omänsklig behandling. Den yttersta konsekvensen av dessa brister är att människor med skyddsskäl utvisas till länder där de riskerar livet.

Ett led i att stärka rättssäkerheten är att ge Migrationsverket och migrationsdomstolarna utökade resurser, så att de bättre kan utföra sitt uppdrag. Därför föreslog vi i vår budget att myndigheterna ska få utökade resurser. Vi vill också utbilda samtlig operativ personal löpande i utredning, prövning och bedömning av asylärenden, bl.a. med fokus på hur traumatiserade personer, hbtqi-personer och konvertiter kan framställa sina skyddsbehov. Vi vill också genomföra kunskapshöjande insatser för rättsliga biträden och säkerställa bättre förutsättningar att avsätta tillräckligt med tid till sina ärenden; detta gäller inte minst asylärenden som rör barn.

Det är uppenbart för oss att regeringen inte har samma ambition som Miljöpartiet vad gäller vikten av att upprätthålla rättssäkerheten i asylprocessen. Tvärtom kan de förslag som presenteras i propositionen leda till såväl minskad rättssäkerhet som att fler människor som inte kan återvända tvingas in i papperslöshet – vilket skulle medföra svåra konsekvenser för samhället och enskilda, särskilt för barn. Dessa konsekvenser hanteras inte i regeringens förslag. Mest anmärkningsvärt är det att systemet med verkställighetshinder och möjligheten att beviljas ny prövning inte anpassas utifrån ändringarna i regelverket om preskription.

Om regeringen vill öka acceptansen för avlägsnandebeslut är det i stället åtgärder för att stärka rättssäkerheten som behövs, vilket även framhålls av Asylrättscentrum, FARR och Svenska Röda Korset. Det är i sammanhanget helt avgörande att den enskilde får tydlig information på ett språk den förstår om hur asylprocessen fungerar och vad

avslag på asylansökan innebär i ett mycket tidigt skede. En viktig förutsättning för ett självmant återvändande är att asylsökande har förtroende för myndigheterna och upplever att de kan lita på asylprocessen. För att skapa dessa förutsättningar behöver rättssäkerheten i asylprocessen stärkas, vilket innefattar kompetenshöjande insatser hos Migrationsverket och migrationsdomstolarna, en kvalitetssäkrad tolkverksamhet och kortade handläggningstider.

Återinför preskription av alla beslut efter fyra år

I dag har asylsökande möjlighet att få sina asylskäl fullständigt prövade genom en grundprövning. De som inte kan göra sina asylskäl sannolika vid denna första grundprövning kan ansöka på nytt fyra år efter att deras beslut vunnit laga kraft. Vid denna andra prövning är det inte ett obetydligt antal människor som faktiskt beviljas uppehållstillstånd. Av utredningen framgår att mellan åren 2017 och 2022 beviljades 14–19 procent uppehållstillstånd på grund av skyddsskäl efter preskription och totalt 22–29 procent beviljades någon form av uppehållstillstånd efter preskription. Det står därmed klart att det inte handlar om ”ett begränsat antal” av de nya ansökningarna som beviljas, som regeringen försöker göra gällande i proposition 2024/25:92.

Regeringens förslag om att preskriptionstiden för avlägsnandebeslut ska börja löpa först efter att asylsökande lämnat landet innebär i praktiken att personer som av olika skäl inte kan lämna Sverige aldrig kommer att få chans till en ny grundprövning. Regeringen menar att förslaget kan bidra till att fler personer återvänder till sitt hemland men kan inte visa några konkreta uppskattningar på hur många avlägsnandebeslut som faktiskt kan verkställas i och med de förändrade preskriptionsreglerna. Utredningen gör heller ingen analys av vad som är grundorsakerna till att personer inte kan utvisas eller inte medverkar till verkställighet av sina avlägsnandebeslut. Vi är kritiska till att regeringen trots detta går vidare med förslaget.

I och med att regeringen inte föreslår åtgärder för att hantera grundorsakerna till att personer inte medverkar till verkställighet av sina avlägsnandebeslut och samtidigt utesluter möjligheten till ny grundprövning, är risken överhängande att fler personer kommer att bryta kontakten med myndigheter och att skuggsamhället växer.

Regeringens förslag kan därför inte beskrivas som något annat än kontraproduktivt. Flera remissinstanser, bl.a. Asylrättscentrum som besitter betydande kunskap och erfarenhet på området, betvivlar att personer som av olika anledningar anser att de inte kan återvända kommer att lämna Sverige även om preskriptionstiden förlängs. Även Svenska Röda Korset och Sveriges advokatsamfund vittnar om att de inte sällan möter

människor som upplever att situationen i hemlandet är så farlig för dem att ett liv i Sverige, även om det är utan uppehållstillstånd, anses vara det enda alternativet.

Människor ska inte hamna i rättsligt limbo

I flera år har vi kunnat urskilja en växande problematik med att människor lever extremt utsatt som papperslösa i limbo. Situationen uppstår när en person som ansökt om uppehållstillstånd blir nekad och istället ska utvisas, trots att detta är omöjligt i praktiken på grund av verkställighetshinder. Detta kan bero på att det är praktiskt omöjligt att ta sig till landet, att landet i fråga vägrar att ta emot personen eller att det inte går att styrka att personen i fråga har rätt att vistas i mottagarlandet. Människor hamnar då i en situation där de varken omfattas av svenska skyddsnät och rättigheter eller kan utvisas. De saknar rätt att stanna kvar i Sverige men kan inte utvisas. De befinner sig alltså i limbo. Statslösa påverkas i hög utsträckning av detta, eftersom de saknar id-handlingar som kan styrka från vilket land de kommer ifrån.

Livet för en person i limbo präglas i hög grad av ovisshet och utsatthet. De nekas chansen att delta fullt ut i det svenska samhället, och i den mån de gör en ansats till detta kan det liv de byggt upp snabbt tas ifrån dem. Inte minst gäller detta för alla barn som är födda i Sverige och har bott här hela sina liv men som nekas uppehållstillstånd och på grund av verkställighetshinder inte kan utvisas till föräldrarnas hemland. Det är svårbegripligt att barn som levt hela sitt liv i Sverige, som går i svensk skola och kallar Sverige för sitt hemland tvingas att leva under konstant osäkerhet och rädsla för att utvisas. Att barn tvingas leva ett helt liv i limbo riskerar att urholka legitimiteten i migrationslagstiftningen, och det påvisar även avsaknaden av ett barnrättsperspektiv. I många fall kan man i ett tidigt skede konstatera att verkställighetshinder kommer att vara bestående och utanför den enskildes kontroll. Det är inte humant att låta människor leva i utsatthet under många år. Att barn som föds i Sverige kan leva i den utsattheten hela sina liv för att sedan plötsligt utvisas till länder där de saknar anknytning och kontaktnät är oacceptabelt.

Det är särskilt problematiskt att myndigheterna och domstolarna tillämpat en ordning med avslag på ensamkommande barns asylansökningar trots att de inte kan verkställas när det saknas ett ordnat mottagande. Att avslå ett 14-årigt barns ansökan och samtidigt utfärda verkställighetshinder fram tills att barnet fyller 18 år är en praxis som står helt i strid med att sätta barns rättigheter i centrum. Att tvinga ett barn att leva flera år i skräck i väntan på utvisning till t.ex. Afghanistan, som varit fallet tidigare, är inhumant.

Se över prövningen av verkställighetshinder

Dagens system för prövning av verkställighetshinder brister. Detta är särskilt problematiskt när allt fler människor, efter de ändrade reglerna för preskription, inte kommer att kunna få sina skyddsskäl prövade på något annat sätt än genom verkställighetsprövning. Reglerna för verkställighetshinder och rätten till ny prövning av frågan om verkställighetshinder behöver förändras i enlighet med de förslag som lagts fram av SOU 2017:84 gällande praktiska verkställighetshinder.

Alla utvisningsbeslut kan inte genomföras. Det kan bero på allt från allvarlig sjukdom till att hemlandet inte tar emot personen eller att det har framkommit nya skäl för uppehållstillstånd. Nya skäl kan t.ex. vara ett försämrat säkerhetsläge eller att personen i fråga är ett barn som saknar ordnat mottagande i hemlandet. Alltför många människor hamnar redan i dag i en situation där de inte kan utvisas men inte heller påbörja ett nytt liv i Sverige. Med regeringens förslag kommer än fler att riskera att hamna i permanent limbo med utvisningsbeslut som inte är möjliga att verkställa.

För att undvika orimliga konsekvenser bör regeringen omgående uppdatera regelverket så att det i högre grad än i dag går att få en ny prövning, så att det verkligen utgör en garanti för att enskilda får sin rätt till uppehållstillstånd och behov av skydd prövat i enlighet med internationella förpliktelser.

Regeringen behöver även säkerställa att verkställighetshinder beaktas redan vid den första asylprövningen. Frågan om förekomsten av verkställighetshinder ska vara föremål för en omfattande prövning redan vid första asylansökan. En möjlighet att beakta verkställighetshinder redan i första beslutet och att besluta om permanent uppehållstillstånd leder till mer human hantering, minskad byråkrati och ökad effektivitet. Det föreslås även i den statliga utredning som presenterades 2017.

Regeringen anför att personer som får avslag på sin asylansökan även fortsatt ska kunna ansöka om verkställighetshinder eller ny prövning. Det har dock visat sig att Migrationsverket ställer högre krav på den sökandes skyddsstatus vid dessa ansökningar. Det som inte bedöms vara tillräckligt för att utgöra ett verkställighetshinder eller ge rätt till en ny prövning kan anses vara tillräckligt för tillstånd vid en ny grundprövning. Med andra ord har möjligheten till en ny grundprövning visat sig vara en viktig förutsättning för att den sökandes skyddsskäl ska bedömas på ett rättvist sätt.

Medborgarskapet är dörren in till demokratin

Många människor som lever sina liv i Sverige vill efter en tid också bli svenska medborgare. Det handlar om såväl tillhörighet som att få delta fullt ut i samhället.

Medborgarskapet är nyckeln till demokratin. Bara den som är svensk medborgare kan delta i val till riksdagen. Det finns även många yrken som kräver att personen har svenskt medborgarskap.

Medborgarskap måste bli möjligt även för åldersuppskrivna

Idag krävs styrkt identitet för att förvärva medborgarskap efter fem års hemvist i Sverige. För den som bara kunnat göra sin identitet sannolik är kravet på att ha levt i Sverige dubbelt så långt. För personer med id-handlingar från Afghanistan och Somalia och för personer som skrivits upp i ålder av Migrationsverket finns idag inte någon fastställd tidsgräns. Det framstår som omöjligt att få ett svenskt medborgarskap över huvud taget, eller i vart fall är det oklart hur många år i Sverige som krävs. Vissa har varit i Sverige i över 14 års tid och nekas fortfarande möjligheten.

Underlätta för statslösa barn att förvärva medborgarskap

Barn har enligt konventionen en lagstadgad rätt till sitt medborgarskap, men hur blir det för de barn som levt hela sitt liv som statslösa och utan medborgarskap? Ser vi till svensk migrationslagstiftning och de förslag som framkommer i Tidöavtalet, så är det Sveriges jobb att göra livet mer besvärligt för de som har absolut lägst status i det internationella samfundet. Som statslös saknar du många av de rättigheter som svenska medborgare tar för givna, du saknar till exempel rörelsefrihet och har ingen rätt att öppna ett svenskt bankkonto, köpa din egen bostad eller gifta dig. Att som statslös erhålla medborgarskap är oerhört invecklat och försätter människor i extremt utsatta situationer under flera års tid. Om du är ett barn som är statslöst och kommer till Sverige måste du beviljas tillfälligt uppehållstillstånd vid två separata tillfällen för att sedan kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd. Om du i väntan på att beviljas uppehållstillstånd fyller 18 år blir kravet för medborgarskap än mer strikt. Processen resulterar i att barn lever flera år utanför det svenska systemet, där de både är utsatta och blir utnyttjade. Ännu värre är det för de barn som nekas uppehållstillstånd men som på grund av att de är statslösa upplever praktiska verkställighetshinder och därmed lever hela sitt liv i utanförskap. Statslösa barn är i behov av skydd och omvårdnad, inte en större kravbild och byråkratiska hinder. Det måste bli lättare för barn som är statslösa att få svenskt medborgarskap. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen tillkänna som

sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta för barn som saknar uppehållstillstånd, barn födda utomlands och barn med okänt medborgarskap att bli svenska medborgare.

En rättssäker och human implementering av EU:s migrationspakt
Efter flera års förhandlingar har EU enats om en gemensam asyl- och migrationspolitik. Överenskommelsen, som kallas EU:s asyl- och migrationspakt, består av tio olika lagstiftningar som tillsammans skapar ett nytt ramverk för hur EU ska hantera migration och ta emot asylsökande. Det ursprungliga syftet med att utforma en gemensam migrationspolitik har varit att främja solidaritet mellan EU:s medlemsländer, men den färdiga lagstiftningen är allt annat än solidarisk, human och rättssäker.

Miljöpartiet har, tillsammans med människorättsorganisationer, jurister och forskare, riktat skarp kritik mot den färdiga överenskommelsen. De nya reglerna kommer att försvåra livet för människor på flykt och innebära rättsosäkra asylprocesser och påskyndade asylbeslut som inskränker rätten till en individuell prövning. I motsats till detta hade vi velat se en migrationspolitik som skapar säkra och lagliga vägar till EU, som säkerställer en fungerande och rättvis fördelning av ansvar och som utgår från människors säkerhet och grundläggande fri- och rättigheter.

Implementeringen av EU:s asyl- och migrationspakt pågår i alla EU:s medlemsstater och regelverket ska träda ikraft sommaren 2026. Den svenska regeringen har meddelat att man ska anpassa den svenska migrationspolitiken efter EU:s nya miniminivå, vilket är mycket oroande. EU:s nya miniminivå är avsevärt lägre i och med migrationspaktens bestämmelser och riskerar att innebära grova kränkningar av människors grundläggande fri- och rättigheter. Miljöpartiet kräver att Sverige upprätthåller rättssäkerheten och respekterar rätten att söka asyl. Miljöpartiet anser att regeringens målsättning på migrationsområdet bör vara att Sverige ska ge ett humant och rättssäkert skydd till människor som behöver fly krig, förföljelse och förtryck samt att människor på flykt ska ha rimliga chanser att söka och få skydd och goda förutsättningar att etablera sig i samhället.

Rättssäkerheten i asylförfarandet måste garanteras

En del i den nya migrationspakten innebär att asylsökande som kommer till EU:s yttre gräns inte ska släppas in i EU; istället ska de bo i asylcenter vid gränsen där deras asylskäl ska snabbutredas. Snabbspåren innebär bland annat att personer från länder

med låg andel godkända asylansökningar, så kallade säkra tredjeländer, ska genomgå en påskyndad asylprocess. Detta riskerar att leda till att individuella skyddsskäl inte beaktas i tillräcklig utsträckning, eftersom människor istället kollektivt grupperas beroende på vilket land eller vilken region de kommer ifrån. Det gör till exempel att en hbtqi-person från ett land som Uganda, som är säkert för många men inte för hbtqi-personer, riskerar att nekas skydd och skickas tillbaka dit där de riskerar dödsstraff.

Snabbspåren innebär också att asylsökande ska hållas kvar i förvarsliknande asylcenter, något som flera människorättsorganisationer har varnat riskerar att kraftigt begränsa människors grundläggande rättigheter, såsom rätten till rättshjälp och hälsa. För att minimera användningen av förvar eller förvarsliknande situationer bör Sverige se till att förutsättningarna för att sätta en individ i förvar tydligt regleras i lag, så att det endast används när det är strikt nödvändigt och under så kort tid som möjligt. I enlighet med barnkonventionen ska barn aldrig placeras i förvar. Det är aldrig barnets bästa. Goda levnadsförhållanden vid screening- och gränsförfarandet måste garanteras för alla, liksom grundläggande rättigheter såsom tillgång till information, tolk, juridisk hjälp, hälso- och sjukvård och utbildning.

Det blir upp till medlemsstaterna själva att bedöma vad som ska klassas som ett säkert tredje land samt om det finns en anknytning mellan den sökande och tredjelandet i fråga, vilket innebär att en medlemsstat kan besluta att återställa en person till ett transitland. Ett land som EU har ett avtal med ska automatiskt klassas som ett säkert tredjeland, såsom Tunisien och Libyen, trots att det där förekommit omfattande kränkningar av migranternas mänskliga rättigheter. I flera fall med dödlig utgång. Det nya gränsförfarandet innebär också att personer som fått ett återvändandebeslut kommer kunna få det verkställt innan överklagandemöjligheterna har uttömts och beslutet vunnit laga kraft, vilket strider mot gällande EU-rätt.

Vi kräver att Sverige undviker tillämpningen av påskyndade gränsförfaranden i nationell rätt. Sverige bör inte acceptera konceptet med så kallade säkra tredje länder, eftersom den idén bygger på tanken om att en individuell prövning av en persons asylskäl inte är nödvändig så länge personen kommer från ett visst land. Sverige måste även se till att alla som överklagat ett beslut om att återvända får stanna till dess att ärendet slutgiltigt avgjorts; den rätten har fastställts av EU-domstolen. Inga återvändanden ska verkställas utan en föregående individuell prövning av både skyddsskäl och risken för att utsättas för fara eller inhuman behandling vid ett återvändande. Detta är avgörande för att Sverige ska säkerställa en rättssäker och

individuell asylprövning av en persons behov av skydd. En nationell övervakningsmekanism för grundläggande rättigheter bör få full tillgång till att övervaka asylprocesserna och ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna bidra till ansvarsutkrävande.

Skapa fler lagliga och säkra vägar till EU och Sverige

Redan idag finns det mycket få möjligheter för flyktingar att ta sig till EU och Sverige på ett legalt och säkert sätt. Istället för att söka asyl i sitt hemland eller i närområdet tvingas människor på flykt via osäkra rutter och hamnar i händerna på människosmugglare. Många flyktingar drunknar i Medelhavet på vägen till Europa. De senaste tio åren har fler än 25 000 människor dött eller försvunnit när de försökt korsa Medelhavet. Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR var år 2023 det dödligaste året sedan flyktingkrisen, då fler än 3 100 personer rapporterades döda eller försvunna på Medelhavet. Med migrationspaktens nya regler är risken överhängande att denna fruktansvärda och oacceptabla situation förvärras ytterligare.

Miljöpartiet vill skapa fler lagliga och säkra vägar för människor på flykt att söka asyl. På så vis kan vi på riktigt få stopp på de livsfarliga flyktresorna och ta makten från de människosmugglare som utnyttjar människor som är på flykt. Detta kan göras genom ett utökat kvotflyktingssystem och regler om vidarebosättning, fler möjligheter att ta emot skyddsbehövande genom familjeåterförening, arbetskraftsinvandring eller som studenter och genom att verka för ett system med humanitära visum inom EU. Det är orimligt att människor ska behöva riskera sina liv för att kunna leva ett liv i säkerhet och frihet.

Miljöpartiet vill att regeringen omgående återställer antalet kvotflyktingar, från nuvarande nivå på 900 till 5 000. Kvotflyktingar är de individer som UNHCR identifierar som särskild skyddsbehövande och utsatta, såsom kvinnor och barn, krigsskadade och torterade eller flyktingar med juridiska, medicinska eller fysiska skyddsbehov som inte kan tillgodoses på den plats där de befinner sig. Regeringen och Sverigedemokraterna säger sig vilja hjälpa de mest utsatta; att då ta emot färre av de mest skyddsbehövande är obegripligt.

Det är också nödvändigt att reglerna för anhöriginvandring underlättas i nationell lagstiftning, så att alla familjer har rätt att återförenas. När möjligheten till familjeåterförening begränsas leder det till att personer som vill ta sig till Sverige, vanligtvis kvinnor och barn, blir utlämnade till flyktingsmugglare och livsfarliga resor. Bara resan i sig kan orsaka trauman och övergrepp. För de individer som redan befinner

sig i Sverige, innebär begränsade villkor för familjeåterförening psykisk ohälsa och försämrade möjligheter till integrering och etablering. Enligt Sveriges åtaganden enligt Barnkonventionen är vi dessutom skyldiga att se till att barn inte hålls åtskilda från sina föräldrar. Miljöpartiet anser att alla som beviljas uppehållstillstånd i Sverige ska ha rätt och möjlighet att återförenas med sin familj.

Vi måste också värna och utveckla Sveriges regelverk för arbetskraftsinvandring, så att människor kan komma hit och arbeta under samma goda arbetsvillkor som alla som arbetar i Sverige. Det är anmärkningsvärt att regeringen bland annat höjt lönekravet för arbetskraftsinvandrare, vilket kraftigt kommer minska arbetskraftsinvandringen och särskilt till medel- och lågkvalificerade yrkesgrupper. Redan idag ser vi företag och kommuner som kämpar med kompetens- och personalbrist, problem som väntas tillta med åren i och med att Sverige har en åldrande befolkning. Med andra ord har Sverige ett stort behov av arbetstagare i samhällets alla sektorer, inklusive yrken som kräver låg eller ingen kvalifikation. Arbetskraftsinvandring är viktig för Sveriges utveckling, ekonomi och välstånd och därför vill vi att det ska bli enklare för företag att rekrytera, att handläggningstiderna ska kortas och att arbetstagarnas rättigheter ska förbättras.

Avslutning

Miljöpartiet har sedan länge sett behovet av en reformering av EU:s migrationspolitik. Döden på Medelhavet har fått pågå alltför länge, och i spåren av krig, katastrofer och fattigdom har migrationen till EU varit mycket ansträngd. För att komma till rätta med denna inhumana situation, hade vi behövt ett EU-gemensamt asyl- och migrationssystem som respekterar internationell rätt och våra internationella åtaganden, inklusive Genèvekonventionen. Vi hade velat se ökade möjligheter till tvingande solidariskt mottagande av asylsökande och ett avskaffande, eller åtminstone försvagande, av förstalandsprincipen. Det är den enda metoden för att på ett meningsfullt och effektivt sätt fördela ansvaret för asylmottagandet mellan medlemsländerna. Erfarenheterna vid mottagandet av ukrainska flyktingarna visar att det blir bättre både för flyktingarna och enklare för länderna att på ett bra sätt ordna mottagande om mottagandet är mer fördelat.

Med klimatförändringarna, nya krig och nedmonteringen av nationella demokratier i världen kommer allt fler människor att söka skydd i andra länder och regioner. Den nya asyl- och migrationslagstiftning som nu ligger på bordet kommer inte kunna lösa de utmaningar vi står inför. Döden på Medelhavet kommer att fortsätta och förvärras. Sök-

och räddningsinsatser till havs kommer inte att förbättras, istället kriminaliseras just nu de civilsamhällesorganisationer som gör de livräddande insatser som EU borde göra. Inhumana flyktingläger vid EU:s yttre gräns kommer inte att försvinna utan bli institutionaliserade. Trycket på EU:s yttre gränser kommer att fortsätta och nu finns ingen bindande ansvarsfördelning som gör att medlemsländerna tvingas ta ett gemensamt ansvar.

För att respektera internationella konventioner och asylrätten måste Sverige nu ta ett stort ansvar. Miljöpartiet kommer noggrant att följa processen. Tillsammans med progressiva politiska krafter och civilsamhället kommer vi att arbeta för ett EU som respekterar mänskliga rättigheter och säkerställer att alla EU-länder tar ett gemensamt ansvar för människor på flykt.

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Mats Berghund (MP)

Jan Riise (MP)

Camilla Hansén (MP)

Nils Seye Larsen (MP)